

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดเป็นหลักการ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการศึกษา ไว้ใน มาตราที่ 65 กำหนดว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” และมาตราที่ 66 กำหนดว่า “ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนา ขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะ เพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต” และจากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย พ.ศ. 2544-2553 ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทางการศึกษา (e-education) โดยได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี โดย มุ่งเน้นการสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะเอื้อให้ผู้เรียน มีโอกาสและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ เนื้อหา และความรู้ เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, 2545, หน้า 7) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระหว่างชาติ กำหนดแนวนโยบายและ มาตรการให้มีการจัดการเรียนการสอนและการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างเสริมความรู้และการเรียนรู้ตามความต้องการที่หลากหลาย เพิ่มโอกาสในการเข้าถึง แหล่งการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะ การผลิต และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน ส่งเสริม การผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนไทย โดยกำหนดให้ สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2546, หน้า 85-86) ได้มีการพิจารณานำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ทุกรูปแบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก ในการศึกษา จัดหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (information and communication technology: ICT) เป็นสื่อการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ตรงกัน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดี ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จึงสมควรเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่ง สื่อการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในวงการการศึกษาก็คือ คอมพิวเตอร์ การนำ

คอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน สามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย (กิดานันท์ มลิทอง, 2543, หน้า 88)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (information and communications technology: ICT) ว่าเป็นเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเปลี่ยนสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในส่วนของพัฒนาดำหนดไว้ว่าครูและนักเรียนต้องได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา เพื่อประกันว่าบุคคลดังกล่าวสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถที่จะใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมกระบวนการ เนื้อหา ผลลัพธ์ของการเรียนการสอน โดยครูและนักเรียนต้องเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ อีกทั้งให้มีการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนานุเคราะห์ในการใช้ ICT เพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนและพัฒนาวิชาชีพครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ต่าง ๆ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, และ กุลวิตรา กังคานนท์, 2545, หน้า 20)

แนวโน้มของการเรียนการสอน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ในประเทศไทย กำลังได้รับความสนใจและแสดงให้เห็นชัดเจนถึงประโยชน์และความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ อย่างไรก็ตามการใช้ e-learning ยังอยู่ในยุคเริ่มต้น จากการคาดคะเนพบว่า การประยุกต์ใช้ e-learning ในองค์กรต่าง ๆ มีความต้องการสูงมากเป็นเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญสำหรับสถานการศึกษาต่าง ๆ (ยีน ภูสุวรรณ, และ สมชาย นำประเสริฐชัย, 2546, หน้า 60) ซึ่งนายสี ล้ออุทัย ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกล่าวว่า "การเรียนการสอนด้วยระบบ e-learning ของไทยนั้น ได้มีการดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ไม่มีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบทั้งในระดับสถาบันและระดับชาติ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของวิสัยทัศน์ผู้บริหารองค์กร การสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของอาจารย์ การสนับสนุนการบริการในสถานศึกษา รวมถึงการให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพความเชี่ยวชาญ และการสนับสนุนบุคลากรทุกภาคส่วน" นอกจากนี้แล้ว e-learning ยังถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ทางเลือกหนึ่งในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อตอบสนองการเรียนในลักษณะทางไกล และลดปัญหาในด้านต้นทุน ซึ่ง e-learning จึงอาจเป็นเสมือนแหล่งความรู้ (information resource) คำว่า e-learning เป็นชื่อการเรียนประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (B.F.Skinner) โดยให้ความสำคัญกับทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) และ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบตอบสนอง (S-R Theory) สกินเนอร์ เชื่อว่าสภาพการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่จัดไว้ การเรียนรู้ผ่านระบบ e-learning จะให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ

จากหลักการ นโยบาย ปัญหา และแนวโน้มดังกล่าว จึงควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู และพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการจัดการเรียนรู้และสามารถสร้างสรรค์วัสดุการเรียนรู้ ที่สำคัญคือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นส่วนร่วม เป็นการผสมผสานของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

การฝึกอบรมยังคงเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อการพัฒนาคุณภาพครู แต่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการฝึกอบรม ที่ต้องสนองความต้องการ กล่าวได้ว่าการฝึกอบรมครูประจำการจัดเป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนสอนของครูได้ ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่มากเกินไป ต้องมีวิธีการจัดการที่เหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการฝึกอบรมครูมาหลายลักษณะงบประมาณในการอบรมแต่ละปีใช้ไปจำนวนมาก แต่ไม่สามารถอบรมครูอย่างทั่วถึง นอกจากนี้หลักสูตรการฝึกอบรมไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และจากผลการวิจัยของอุษณีย์ ดวงพรหม (2547, หน้า 189) พบว่าการฝึกอบรมโดยทั่วไปมีระยะเวลาการฝึกอบรมในช่วงสั้น ๆ เช่น 1 วัน หรือ 2 วัน หลังจากฝึกอบรมเสร็จแล้วนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลับไปปฏิบัติงานที่สถานศึกษา และไม่มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน ขาดการนิเทศติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่การฝึกอบรมโดยทั่วไปค่อนข้างสิ้นเปลือง งบประมาณ เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งให้กับ สถานที่จัดฝึกอบรม ค่าจ้างวิทยากร รวมทั้งค่าดำเนินการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ไม่ได้นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติหรือขยายผล เนื่องจากขาดแรงจูงใจ ขาดการติดตามนิเทศ กำกับดูแลจากหน่วยงานที่ให้การอบรม นั่นคือการฝึกอบรมครูในอดีตที่ผ่านมามีลักษณะต่างคนต่างทำ และส่วนใหญ่หน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้จัดอบรมให้ โดยแต่ละครั้งมีผู้เข้าอบรมเป็นจำนวนมาก เป็นการพึ่งบรรยายจากวิทยากรจบแล้วต่างก็แยกกันกลับ ไม่มีการติดตามผลต่อเนื่อง มีลักษณะรวมศูนย์การอบรมจึงก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 เน้นให้มีการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการสืบเสาะค้นคว้าแสวงหาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ให้กว้างขวาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, คำนำ)

ด้วยหลักการและปัญหาดังกล่าวนักการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นยุทธวิธีหนึ่ง รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 8) เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจะสนับสนุนให้สมาคมชมรมและศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูต่าง ๆ ทำการวิจัยและพัฒนาโดยที่ผ่านมา พบว่า การฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการพัฒนาครูที่มุ่งเน้นเชิงปฏิบัติที่เกิดขึ้นในโรงเรียน พร้อมกับอบรมเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พบว่าการอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

มากขึ้น โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้นส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ผลดีก็จะตกกับผู้เรียน วุทธิศักดิ์ โภชนกุล (2550) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาครูประจำการว่า ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน การพัฒนาเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นลักษณะ school based development ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 64 -65) กล่าวถึงการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based training) ว่า เป็นรูปแบบในการพัฒนาครูที่ การฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมเป็นการฝึกอบรมตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของครูในโรงเรียนนั้น ๆ โดยจัดที่โรงเรียนผู้ให้การฝึกอบรม และผู้รับการฝึกอบรมมีการร่วมกันคิดมีการร่วมกันแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง ที่โรงเรียน ตลอดจนมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง ทั้งยังประหยัดเวลาในการเดินทางและค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จึงสรุปได้ว่า การฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพครูให้มีประสิทธิภาพ รูปแบบและหลักสูตรการฝึกอบรมต้องได้รับการพัฒนา ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความพร้อม ทรัพยากรในการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน ควรจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เน้นการปฏิบัติ ต่อเนื่อง โดยให้นำไปปฏิบัติในชั้นเรียน และสามารถกลับมาปรึกษาหารือได้อีก กระทั่งสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ การฝึกอบรมครูลักษณะนี้จึงน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้การอบรมครูมีประสิทธิภาพกว่าที่ผ่านมาซึ่งตรงกับหลักการฝึกอบรมโดยใช้โดยโรงเรียนเป็นฐาน (school-based training)

การเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ เป็นกระบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องมีวิธีการจัดการเรียนที่หลากหลายฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา จากผลการวิจัยของ ทวีกันต์ ผดุงสันต์ (2546, หน้า 3) พบว่าปัญหาและสภาพการใช้เทคโนโลยีการศึกษา ของครูอาชีวศึกษาประเด็นสำคัญคือไม่มีแหล่งที่เป็นศูนย์กลางในการบริการสื่อการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ และครูไม่มีความเชี่ยวชาญในการผลิต การใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู โดย วุทธิศักดิ์ โภชนกุล (2550) พบว่า สมรรถนะที่ครูประจำการมีความต้องการในการพัฒนามากที่สุดคือ สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการใช้ และสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในจัดการเรียนการสอนให้กับครูอาจารย์ผู้สอนในการเรียนการสอนวิชาชีพ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ตั้งอยู่ที่เลขที่ 555 ถนนพิชัยณรงค์สงคราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี เปิดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง 2546)

และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 ทั้งระบบปกติและทวิภาคี จำนวน 4 ประเภทวิชา คือ 1) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม 2) ประเภทวิชาคหกรรม 3) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 4) ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี กำหนดยุทธศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีการประยุกต์ใช้ IT ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี, 2552ก, หน้า 1-2) และจากรายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2551 ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี (วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี, 2552ข, หน้า 92) พบว่า มาตรฐานที่ 5 วัตกรรมการและการวิจัย ตัวบ่งชี้ที่ 29 จำนวนนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินในระดับปรับปรุง ซึ่งได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงโดยจัดสรรงบประมาณและส่งเสริมให้ครูจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ในการจัดการเรียนการสอน (วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี, 2552ก, หน้า ฉ) และจากรายงานผลสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ระดับสถานศึกษา ของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่ามีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ลักษณะสื่อเสียง และสื่อมัลติมีเดีย ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรีขึ้นทะเบียนการสร้างและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 สื่อ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ใช้และสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์น้อย

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรีขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ให้การอบรม จัดกลุ่มฝึกอบรม พัฒนาร่วมกับครูในโรงเรียนเดียวกัน ตามหลักการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ฝึกอบรมตามสภาพความต้องการของครูและสถานศึกษา เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรม การเรียนรู้ร่วมกันให้มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ปรีกษาหาหรือสะท้อนผลการปฏิบัติงานในลักษณะกัลยาณมิตร แนวคิดในการดำเนินการครั้งนี้ เริ่มด้วยสำรวจความต้องการของครูและผู้บริหาร สร้างหลักสูตรฝึกอบรม ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ใช้พัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพมากพอที่จะส่งถึงผู้เรียนโดยตรง นอกจากจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาทุกสังกัดที่จะใช้หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูดังกล่าวนี้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายทั่วไป เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ครูสามารถนำความรู้ใช้ในการสร้างอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนได้
2. ได้กระบวนการฝึกอบรมครูระดับอาชีวศึกษา ที่พัฒนาความสามารถในการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของทุกฝ่ายคือผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษานั้น ๆ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้หลักสูตรฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวขยายผลในการฝึกอบรมกับครูทั้งโรงเรียนต่อไปได้
4. สถานศึกษาที่จัดศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีข้อมูลสำหรับวางแผนและดำเนินการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของครู

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 12 คน ได้มาด้วยวิธีสุ่มเจาะใจ (volunteer sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการของครูเกี่ยวกับการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ทักษะการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2.3 เจตคติต่อการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2.4 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรม

3. เนื้อหาในการอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้

3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2 การสร้างและการออกแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.3 การสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. ระยะเวลาทดลองใช้หลักสูตร

ทดลองใช้หลักสูตร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาฝึกอบรม 5 วันรวม 35 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เป็นการจัดประมวลประสบการณ์หรือกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และความสามารถในการนำความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้น คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง ขอบเขตของเนื้อหา วิชาแบบแผนการจัดกิจกรรมสำหรับผู้เข้ารับการอบรม ประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล เกี่ยวกับการสร้างสื่อซึ่งใช้ถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เช่น คอมพิวเตอร์ เครือข่าย อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กชทราเน็ต เป็นต้น โดยอาจอยู่ในรูปแบบของ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer-assisted instruction) การสอนบนเว็บ (web-based instruction) การเรียนออนไลน์ (online learning) โดย จัดกลุ่มอบรมขนาดเล็ก 10 – 12 คน การอบรมเกิดขึ้นในสถานศึกษา เนื้อหาและกิจกรรมเป็นไปตามสภาพและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

และ ผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบและกระบวนการฝึกอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการอบรม มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะกัลยาณมิตรนิเทศ ประกอบด้วย 1) ให้อใจ 2) ร่วมใจ 3) ตั้งใจ 4) เปิดใจ ซึ่งนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ซึ่งใช้การถ่ายทอดเนื้อหา ผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กชทราเน็ต เป็นต้น โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบของ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer-assisted instruction) การสอนบนเว็บ (web-based instruction) การเรียนออนไลน์ (online learning)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งปวงของบุคคลที่ได้รับการ เรียนการสอน หรือความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ซึ่งต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ วัตถุประสงค์จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทักษะการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ความสามารถในการผลิตสื่อ ที่ ถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องข่าย อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กชทราเน็ต สามารถนำเสนอเนื้อหา ใช้ภาษา การออกแบบระบบ การเรียนรู้ ส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย การออกแบบปฏิสัมพันธ์ โดยวัดได้จากแบบประเมิน ทักษะการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เจตคติต่อการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบที่มีต่อ กระบวนการ หรือกิจกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ในการผลิตสื่อ ที่ นำเสนอเนื้อหา ใช้ภาษา การออกแบบระบบการเรียนรู้ ส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย การ ออกแบบปฏิสัมพันธ์ ถ่ายทอดเนื้อหาผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องข่าย อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กชทราเน็ต วัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อ การสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ความคิดเห็นของครูต่อหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูที่มีต่อ ความเหมาะสมของ หลักสูตรการอบรม เวลาที่ใช้ในการจัดอบรม ด้านวิทยากร ด้านสื่อ ประกอบการอบรม ด้านสถานที่ ด้านการวัดและประเมินผล ผลที่ได้รับจากการอบรม รวมทั้ง ปัญหาและข้อเสนอแนะของครู หลังจากรับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม วัดได้จาก แบบสอบถามความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน สำหรับครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า อุทัย บุญประเสริฐ (2544, หน้า 19) ได้กล่าวถึง

การพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง งานวางแผนหลักสูตร (curriculum planning) งานออกแบบหลักสูตร (curriculum design) งานสร้างหลักสูตร (curriculum construct) และงานปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) งานแก้ไขหลักสูตร (curriculum revision) อมรา เขียวรักษา (2548, หน้า 9) ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้น คือ 1) ศึกษาบริบทและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 2) ออกแบบและสร้างหลักสูตร 3) ทดลองใช้และหาประสิทธิภาพหลักสูตร และ 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร และปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 52) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรฐานการวัด และประเมินผล ไทเลอร์ (Tyler, Ralph W, 1950, p.1) ได้เสนอรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรโดยตั้งเป็นคำถามไว้ 4 ข้อคือ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องการให้เด็กได้รับ 2) ประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) จะจัดประสบการณ์ศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) จะพิจารณาได้อย่างไรว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดบรรลุแล้ว และจากการศึกษา หลักการอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สุมณ อมรวิวัฒน์ (2545, หน้า 38) และสุทธสินี วัชรบูล (2546, หน้า 12) ให้หลักการการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่า เป็นการฝึกอบรมจัดกลุ่ม ขนาดเล็ก วิทยากร 1 คน อบรมครูได้ไม่เกิน 10-12 คน เน้นการปฏิบัติต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ ไม่ทิ้งโรงเรียน ใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การประเมินผลในลักษณะกัลยาณมิตรนิเทศ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 26) กำหนดรูปแบบการจัดอบรมพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้ให้การฝึกอบรมและผู้รับการฝึกอบรมร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ เพื่อใช้เป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

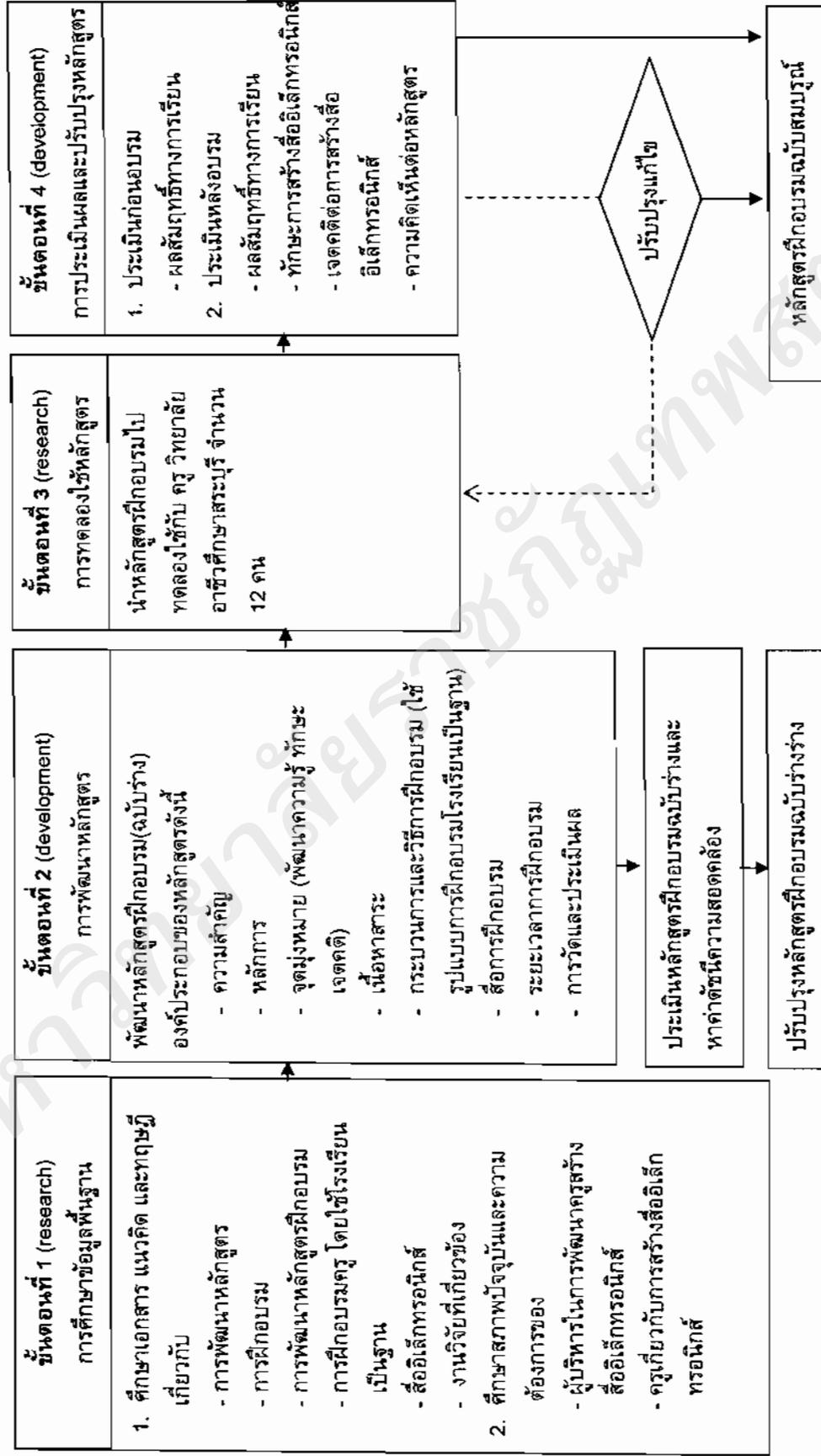
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (development) : การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) : การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (development) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

โดยใช้รูปแบบการอบรมตามหลักการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในขั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) : การทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยปรากฏดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา
สระบุรี หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี